

Відчуття і розуміння О. Довженком людяності передбачається через заглиблення письменника у психологію українців як працюючих господарів, змалювання результатів їх праці на рідній землі, відтворення високоморального способу життя українського народу, його внутрішньої краси в єдності з землею, природою.

Окремий етап психологічного освоєння дійсності становить авторське розв'язання національних питань соціального характеру, зокрема, правди про війну. Осмислення і розв'язання цих проблем проводиться у процесі аналізу провідних тем та ідей, образів героїв, чим засвідчується інтерес О. Довженка до історії України і національного життя в умовах окупацій, людини-українця і її внутрішнього світу. Через систему вірувань народу, прикмети, національні традиції, звичаї та обряди О. Довженко відтворив цілісне світовідчуття й світорозуміння українців.

Висновки. Отже, літературні твори сприяють художньо-психологічному осмисленню різноманітних сфер національного буття, формуванню національної самосвідомості майбутніх учителів, вихованню почуттів національної гідності й морального обов'язку перед народом, збереженню національних звичаїв та обрядів.

Література

1. Медвідь Н.О. Національна своєрідність психологізму О. Довженка / Н.О. Медвідь // Дивослово. – 1999. – № 9. – С. 53–55.
2. Мушкетик Ю.М. Яса / Ю.М. Мушкетик. – К., 1990.
3. Мушкетик Ю.М. Українське слово / Ю.М. Мушкетик. – К. : Рось, 1994. – Т. 3.
4. Наукові основи методики літератури : наук.-метод. посіб. / [за ред. Н. Волошиної]. – К., 2002.
5. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти / Є. Пасічник. – К., 2000.
6. Степанишин Б. Література – вчитель – учень / Б. Степанишин. – К., 1993.
7. Халін В.В. Місце художнього сприймання твору в професійній підготовці вчителя / В.В. Халін // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. – № 4. – С. 39–42.

ДОЦЕНКО С.О.

ПРИЙНЯТТЯ ПЕДАГОГІЧНИХ РІШЕНЬ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Одним із головних пріоритетів України є побудова інформаційного суспільства, в якому інформація стає продуктом наукової та навчально-дослідної діяльності, необхідним компонентом у ході наукових досліджень. У

Законі України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки” зазначено про необхідність організації умов для забезпечення комп’ютерної та інформаційної грамотності всіх верств населення, створення системи мотивацій щодо впровадження і використання інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах життя суспільства.

Безперечно, нові пріоритети освітньої політики потребують актуалізації діяльнісного характеру педагогічної освіти, зокрема створення оптимальних умов для особистісно-професійного становлення майбутніх фахівців як технічно й технологічно освічених особистостей, які спрямовані на активну життєдіяльність в умовах інформаційного суспільства, здатні орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти й оперувати інформацією для виявлення та ефективного розв’язання проблем у реальному педагогічному процесі.

За таких умов одним із провідних напрямів професійної освіти є раціоналізація інтелектуальної діяльності за рахунок використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що дають змогу оперативно обробляти великі масиви інформації, всебічно аналізувати та осмислювати нову інформацію, виявляти внутрішні особливості і причини різноманітних явищ для вибору та прийняття ефективних рішень у педагогічній діяльності.

Професійна підготовка вчителя вивчалася за такими основними напрямами, як: психолого-педагогічні аспекти розвитку особистості вчителя (В. Гриньова, В. Євдокимов, М. Євтух, І. Зязюн, С. Золотухіна, В. Лозова, І. Підласий, М. Подберезький, Л. Подимова, О. Попова, Г. Пономарьова, І. Прокопенко, Г. Троцько та ін.); формування готовності до реалізації окремих функцій педагогічної діяльності (І. Гавриш, О. Глузман, С. Гончаренко, Л. Кадченко, Л. Кандибович, Л. Кондрашова, В. Сластьонін та ін.).

Прийняття рішень як інтелектуальну діяльність, як процес вирішення завдань, як специфічну функцію управління розкривають П. Анохін, Р. Акофф, Ю. Бабанський, Л. Виготський, М. Кларін, Ю. Козелецький, Ю. Конаржевський, М. Лазарев, О. Леонтьєв, Л. Подимова, С. Рубінштейн, В. Сластьонін та інші.

Виявлено, що педагогічна діяльність виступає як складна структура з неоднозначними та неоднорідними зв’язками між функціями і педагогічними діями. Серед вимог до педагогічного рішення виокремлюють такі: наукова обґрунтованість, стислість і чіткість формулювання рішення, вчасність, адресність (чітко вказані виконавці), конкретність термінів виконання рішення [4, с. 24]. Найбільш дослідженими є нижченаведені типи рішень: а) формалізовані рішення; б) рішення, отримані за допомогою евристичних прийомів; в) рішення з використанням експертних оцінок; г) рішення на основі принципу оптимальності.

Установлено, що процес прийняття педагогічних рішень має включати такі складники: виявлення проблеми; визначення цілей, завдань, предмета,

об'єкта, гіпотези; пошук та обробка необхідної інформації; визначення та оцінювання альтернативних рішень; вибір оптимального рішення і його реалізація. Безумовно, зазначений процес зумовлений наявністю індивідуального стилю педагогічної діяльності, сформованістю критичного мислення та інформаційної культури педагога [8, с. 94]. Отже, в умовах інформаційного суспільства майбутні спеціалісти повинні мати особистісні якості щодо ставлення до інформації як до абсолютної цінності, критично її ти, протистояти маніпуляційному впливу інформації і му уникати маніпулювання іншими тощо.

Мета статті – з'ясувати сутність підготовки майбутніх учителів до прийняття рішень засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Проблема впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес досліджувалась у працях багатьох науковців (В. Биков, Л. Білоусова, М. Жалдак, Ю. Жук, В. Кухаренко, Н. Морзе, Т. Олійник, Є. Полат, А. Прокопенко, С. Раков, Ю. Рамський, В. Руденко, О. Співаковський, І. Теплицький та ін.), які наголошують, що застосування ІКТ у навчанні дає змогу сформуванню критичну грамотність, яка відповідає за розуміння та оцінювання інформації, опанування інструментами занурення в глибини контексту, так званим “критичним фільтром” задля протидії руйнівній силі інформації в мережі Інтернет; зробити більш інтенсивним та інтерактивним процес розвитку критичного мислення, яке допомагає опанувати інструментами критичного відфільтрування, тобто протистояння негативній частині інформаційного простору.

Інформаційно-комунікаційні технології визначають як сукупність засобів і методів збору, обробки і передачі даних для отримання інформації про стан об'єкта, процесу або явища (інформаційного продукту) для прийняття оптимального рішення. Під засобами ІКТ розуміють програмно-апаратні засоби й пристрої, що функціонують на базі комп'ютерної техніки, а також сучасних засобів і систем інформаційного обміну, забезпечуючи операції щодо пошуку, збирання, накопичення, зберігання, опрацювання, подання, передачі інформації [6, с. 123]. До засобів ІКТ належать комп'ютерні мережі (соціальні мережі, віртуальні бібліотеки, засоби миттєвого обміну інформацією), інтернет-телефонія, операційні системи, пакети прикладних програм тощо.

Зазначимо, що для прийняття ефективного рішення в педагогічній діяльності важливим є використання засобів ІКТ, що допомагають зробити процес прийняття рішень більш гнучким, індивідуалізованим, оперативним.

Безперечно, педагогічна діяльність як процес прийняття рішень ґрунтується на інформації про процес навчання та виховання. Вагомим значенням при дослідженні проблеми є наявність у студентів знань і вмінь щодо пошуку, систематизації, класифікації та подання інформації (застосування інформа-

ційного пошуку, інтелектуального аналізу даних, експертних систем, створення баз даних та інформаційних моделей тощо).

До інформації висувається низка вимог, а саме: стислість, зрозумілість, достовірність, повнота і своєчасність. Відсутність будь-якої із названих властивостей призводить до некорисності або навіть шкідливості отриманої інформації для особи, яка приймає рішення. Так, для прийняття оптимальних рішень інформація повинна бути повною, тому що зайва (надлишкова) інформація відволікає увагу і заважає швидко та вчасно знайти правильне рішення і навіть може призвести до неправильних висновків і прийняття на їх основі неправильних рішень. Неповнота інформації призводить до неправильних висновків або до їх невчасності, оскільки доведеться втрачати час на уточнення інформації.

Отже, для прийняття ефективних рішень у педагогічній діяльності, майбутні вчителі повинні вміти підбирати необхідну інформацію; організувати аналіз, синтез та узагальнення інформації; висувати обґрунтовані гіпотези; проводити експеримент; робити аргументовані висновки; прогнозувати наслідки; вибирати оптимальне рішення.

Дослідження проблеми прийняття педагогічних рішень потребує вивчення питань мотивації студентів до процесу прийняття рішень, зокрема формування в них мотиву самостимулювання, що характеризується як комплекс стимулів, які впливають на активізацію зусиль, зміну поведінки, ставлення до педагогічної діяльності, зацікавленість особистості щодо досягнення мети. Найчастіше для стимулювання студентів використовують проблемні педагогічні ситуації, що визначають як навчальні завдання, спрямовані на розв'язання невідповідностей між наявними знаннями та тими, що необхідні для її розв'язання в різних видах професійної діяльності. Для дослідження проблемних ситуацій застосовують інтерактивні методи навчання ("мозковий штурм", дебати, рольові і ділові ігри, веб-квести тощо). Так, "мозковий штурм" – це колективний пошук шляхів розв'язання проблемної ситуації. Використання цього методу при дослідженні проблеми сприяє подоланню психологічної інерції, продукуванню максимальної кількості альтернативних рішень у мінімальний термін.

Веб-квест визначають як метод організації проектної діяльності з використанням інтернет-ресурсів. Особливістю освітніх веб-квестів є, по-перше, те, що всю інформацію щодо проблеми студенти самостійно знаходять у мережі Інтернет. По-друге, знайдену інформацію вони презентують у вигляді веб-сторінок і веб-сайтів (локально або в Інтернеті). Створення веб-квесту здійснюється певними етапами: вступ (призначено для стимулювання інтересу студентів); завдання (описує кінцевий продукт діяльності); процес (за наведеним списком веб-сайтів описуються покрокові дії студентів); оцінювання (у цій частині наводяться критерії оцінювання роботи студентів); ви-

сновок (підбиття підсумків роботи над проблемою). Отже, організація дослідної роботи за допомогою мережевих ресурсів є ефективним методом опанування Інтернетом в освітніх цілях.

Застосування дебатів як дискусійного методу прийняття колективних рішень впливає на самостимулювання, самопізнання, самовдосконалення студентів. Застосування дебатів у навчально-виховному процесі підвищує пізнавальну активність, актуалізує “резервні” можливості студентів, ініціює до самостійного вибору педагогічно доцільного рішення. При проведенні дебатів студенти вчаться виробляти та захищати свої позиції, вести дискусії, знаходити компромісні рішення [2, с. 106].

Зазначимо, що важливим компонентом процесу прийняття рішень є прогнозування, що дає можливість передбачити результати реалізації кожного варіанта рішення на базі інтуїтивної інформації з використанням уяви, кількісних даних і математичних методів. Тому прогнозування як одна із форм конкретизації передбачення пов'язане із плануванням, програмуванням, проектуванням, управлінням і цілепокладанням. Як показує практика, дотримання вимог методики прогнозування дає змогу розробляти достовірні і точні прогнози, що впливає на об'єктивність і обґрунтованість рішень.

Точність прогнозування посилюється створенням комп'ютерних інформаційних моделей, які визначають як середовище, яке об'єднує в собі засоби експериментування з об'єктом дослідження [6, с. 87]. Потужним засобом для створення комп'ютерних моделей є спеціалізовані математичні програми (MathCAD, Derive, DG, Microsoft Excel), які дають можливість перерозподілити навчальний час на користь усебічного аналізу моделей, допомагають виконати громіздкі обчислення [3, с. 12].

При дослідженні комп'ютерних інформаційних моделей важливе значення має сформованість алгоритмічного мислення, що характеризується чітким дотриманням інструкцій або розпоряджень щодо послідовності дій для отримання потрібного результату. В процесі розробки алгоритму використовують різні способи його опису, які відрізняються за простотою, наочністю, компактністю, мірою формалізації. Застосовують такі форми запису алгоритмів: словесні (або вербальні), формальні, графічні (блок-схема).

Значну підтримку процесу прийняття рішень забезпечують експертні системи, які засновані на використанні штучного інтелекту. Експертна система – це програмний комплекс, який на основі існуючої бази даних прогнозує оптимальне рішення і складає комплекс дій для його вибору. Експертні системи розв'язують задачі, що вимагають експертних знань у конкретній сфері. Однак не всяку систему, засновану на знаннях, можна розглядати як експертну. Експертна система повинна також уміти певним чином пояснювати свої рішення так само, як це робить експерт. Це особливо необхідно в галузях, для

яких характерна невизначеність, неточність інформації (наприклад, у педагогічній діагностиці).

Курс “Інформаційні технології в освіті та науці” є важливим у фаховій підготовці студентів педагогічних університетів. Завданнями цього курсу є:

- надання знань щодо основних тенденцій розвитку ІКТ в умовах інформатизації та оновлення системи освіти;
- вдосконалення вмінь та навичок роботи з прикладними програмами навчального та загального призначення;
- формування компетенції у сфері діагностики та опрацювання якості освітніх мультимедійних програм та електронних ресурсів;
- вироблення вмінь щодо автоматизації процесів інформаційно-методичного забезпечення навчальної діяльності;
- відпрацювання навичок роботи в комп’ютерних мережах;
- сприяння освоєнню інформаційної взаємодії у сфері віртуальної реальності [3, с. 3].

Зазначимо, що для формування в майбутніх фахівців умінь та навичок дослідження педагогічних проблем, оволодіння техніками прийняття ефективних рішень, використовувалися інтерактивні методи навчання: мультимедійні лекції, освітні презентації, електронне портфоліо, метод проектів, ділові та рольові ігри, веб-квести, форуми, чати, вебінари. За результатами впровадження курсу розроблено навчально-методичний комплекс з формування готовності спеціалістів до прийняття рішень засобами ІКТ (діагностичний комплекс; спецкурс “Основи прийняття рішень”, дистанційні курси, електронні версії лекцій і практичних занять, тренінги, тести тощо).

Висновки. Процес прийняття педагогічних рішень – це складний процес, що висуває особливі вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів, які опанували комунікативними, аналітичними, рефлексивними вміннями та навичками, психологічно готові працювати у віртуальному просторі, налагоджувати та підтримувати інформаційний зв’язок, регулювати проблемні ситуації, вирішувати конфлікти та активно використовувати засоби ІКТ у навчальних та професійних цілях.

Подальшого дослідження потребують проблеми реалізації в інформаційному середовищі технологій е-навчання, створення нормативно-правового забезпечення та впровадження у вищі навчальні заклади дистанційних форм навчання.

Література

1. Гриньова В.М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти) / В.М. Гриньова. – Х. : Основа, 1998. – С. 300.
2. Практикум по развитию критического мышления / [В.И. Евдокимов, Т.А. Олейник, С.А. Горькова та ін.]. – Харьков : Торнадо, 2002. – 144 с.

3. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті : метод. рекомендації для викладачів і студентів педагогічних університетів / [А.І. Прокопенко, Т.О. Олійник, С.О. Доценко та ін.]. – Х. : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2010. – 37 с.

4. Коломінський Н.Л. Психологія педагогічного менеджменту: навч. посіб. / Н.Л. Коломінський – К. : МАУП, 1996. – 176 с.

5. Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / [за ред. В.І. Лозової]. – 2-ге вид., доп. і випр. – Х. : ОВС, 2010. – 480 с.

6. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики : навч. посіб. : у 4 ч. / Н.В. Морзе ; [за ред. акад. М.І. Жалдака]. – К. : Навчальна книга, 2003. – Ч. I: Загальна методика навчання інформатики. – 254 с.

7. Прокопенко І.Ф. Педагогічні технології : навч. посіб. / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. – Х. : Колегіум, 2005. – 224 с.

8. Прокопенко І.Ф. Сучасні педагогічні технології в підготовці вчителів : навч. посіб. / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. – Х. : Колегіум, 2008. – 344 с.

ЄРМАК Л.С.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В НОВІЙ ЗЕЛАНДІЇ

Посилення ролі освіти в сучасному світі пояснюється світовими тенденціями економічного та суспільного розвитку, які держава має враховувати, формуючи свою освітню політику, особливо в умовах створення загальноєвропейського освітнього простору. Саме тому є актуальним аналіз освітньої політики країн Західної Європи та інших економічно розвинутих країн світу, дослідження процесу формування та розвитку освітньої політики в західноєвропейській традиції, а також вивчення досвіду здійснення освітньої політики в усьому світі на сучасному етапі. Щодо цього особливо цікавим є досвід такої розвинутої країни, як Нова Зеландія, що пояснюється двома причинами. По-перше, ця країна становить основу однієї з базових освітніх моделей, а саме англосаксонську, яка вважається найкращою у світі, по-друге, якщо говорити про університети Нової Зеландії, то принаймні три з них (Університет Окленда, Отаго і Кентербері) вже кілька років поспіль входять до одного з найпрестижніших рейтингів кращих ВНЗ світу за версією Times Higher Education – QS World University Rankings. До речі, до цього списку за всі роки його існування не зміг потрапити жоден український ВНЗ.

Зростання попиту на туристську освіту пов'язано з активним розвитком туризму в Україні та світі. Рівень підготовки та якості освіти вітчизняних випускників не завжди відповідає сучасним вимогам. Можна припустити, що вивчення та аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців для туристич-